

*Radosław Pastusiak**

EFEKTYWNOŚĆ PODATKOWA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁAJĄCYCH W ŁÓDZKIEJ SPECJALNEJ STREFIE EKONOMICZNEJ

1. WPROWADZENIE

Specjalne strefy ekonomiczne są jednym z narzędzi polityki ekonomicznej mającym na celu rozwój regionalny oraz przyciągnięcie nowych inwestorów zagranicznych i krajowych. Jednym z przywilejów oferowanych przez specjalną strefę ekonomiczną (SSE) są zwolnienia podatkowe. Przedsiębiorstwo deklarujące inwestycje w SSE może uzyskać zwolnienie z płacenia podatku dochodowego. Wartość zwolnienia jest uzależniona od nakładów inwestycyjnych oraz 2-letnich kosztów pracy nowo zatrudnianych pracowników, co ma odpowiadać liczbie utworzonych miejsc pracy. Uzyskana w ten sposób ulga podatkowa, znacząco zwiększa efektywność funkcjonowania przedsiębiorstwa, a jednocześnie stanowi swoisty koszt dla Skarbu Państwa. W założeniu należy przyjąć, że firmy z SSE mają lepsze możliwości konkurencyjne na rynku.

Artykuł ten ma na celu zbadanie, czy firmy działające w łódzkiej SSE płacą widocznie niższe podatki dochodowe. W tym celu zostaną przeanalizowane podatki dochodowe płacone przez firmy z łódzkiej SSE, a wyniki zostaną porównane do wyników analizy grupy przedsiębiorstw średnich i dużych z województwa łódzkiego, które nie korzystają z ulg podatkowych. W hipotezie, która będzie weryfikowana w artykule, zakłada się, że efektywność podatkowa przedsiębiorstw działające w SSE jest taka sama, jak przedsiębiorstw spoza SSE. Jeśli hipoteza zostanie potwierdzona, będzie to znaczyło, że rola ulgi podatkowej w motywowaniu przedsiębiorstw do inwestycji jest ograniczona lub przedsiębiorstwa nie decydują się na skorzystanie z niej, aby nie być zobligowanym do utrzymania zadeklarowanych wcześniej warunków inwestycji. W przypadku niepotwierdzenia hipotezy, będzie to oznaczało, że ulga podatkowa ma znaczenie w polityce ekonomicznej, pomimo istniejących badań, które udowadniają, że przedsiębiorcy wybraliby inwestycję na danym terenie nawet pomimo braku przywilejów fiskalnych (zob. R ó ż a ń s k i, 2010).

* Dr hab., Zakład Finansów Korporacji, Katedra Finansów Publicznych, Instytut Finansów, Bankowości i Ubezpieczeń, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki, ul. POW nr 3/5, 90-255 Łódź.

2. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE W GOSPODARCE

Specjalne strefy ekonomiczne są końcowym efektem integracji przebiegającej od makroporozumień pomiędzy państwami, dzięki którym realizowane są zadania polityki międzynarodowej, a skończywszy na integracji regionalnej, polegającej na połączeniu państw w ramach wspólnej polityki gospodarczej, społecznej i międzynarodowej. Pierwsze wydzielone obszary gospodarcze, które nabrały cech typowych specjalnych stref ekonomicznych, koncentrowały się na działaniach eksportowych, a podstawowymi przywilejami oferowanymi przedsiębiorcom działającym na ich terenie były ulgi w cłach. Liczba stref i ich rozmieszczenie wskazują na to, że specjalne strefy ekonomiczne – jako narzędzie pewnej polityki gospodarczej – wcale nie są masowo wykorzystywane przez kraje najbiedniejsze lub rozwijające się. Nie ma prostego przełożenia wykorzystania stref dla danej gospodarki. Inwestorów nie kuszą ani bardzo niskie koszty robocizny, ani dostęp do surowców. Wydaje się, że warunkiem niezbędnym do funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych jest stabilny system społeczno-ekonomiczny, sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości. Koncentrując się na rozmieszczeniu stref, można stwierdzić, że do rozwoju przedsiębiorstw i przyciągnięcia kapitału inwestycyjnego potrzebny jest pewien standard w zakresie infrastruktury, dostępności do siły roboczej, systemu finansowego, gospodarczego, prawnego i społecznego. Standard ten spełniają kraje Ameryki Północnej, Środkowej, Europy oraz Azji Południowo-Wschodniej (na podstawie: Hamada, 1974; Hamilton, Svensson, 1982; Jenkins, Esquivel, Larraín, 1998; Johansson, Nilsson, 1997; Kankesu, 2003; Kusago, Tzannatos, 1998; Long, 1986).

W Polsce SSE funkcjonują od 1997 r. Podstawą prawną ich działalności w Polsce jest ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych z 20 października 1994 r., która otworzyła drogę do stworzenia w Polsce specjalnych stref ekonomicznych oraz umożliwiła wykorzystanie w nich narzędzi polityki gospodarczej, sprzyjających przyciągnięciu nowych, często zagranicznych inwestorów. Powołanie specjalnej strefy ekonomicznej ma służyć przyspieszeniu wzrostu gospodarczego części terytorium kraju, w szczególności poprzez realizację jednego z poniższych celów (na podstawie: *Ustawa dnia 20 października...*, 1994, art. 3; zob. także: Kryńska (red.), 2000, s. 35):

- rozwoju określonych dziedzin działalności gospodarczej,
- rozwoju nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystania w gospodarce narodowej,
- rozwoju eksportu,
- zwiększenia konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- zagospodarowania istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- tworzenia nowych miejsc pracy,

– zagospodarowania niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

Sformułowanie celów, jakie postawiono przed strefami ekonomicznymi, sugeruje, że z jednej strony są one narzędziami polityki ekonomicznej w zakresie rozwoju określonych branż i sektorów, wspierając rozwój gospodarczy kraju, a z drugiej wspomagają rozwój gospodarczy regionów (K r y Ń s k a (red.), 2000, s. 35–36). O atrakcyjności specjalnej strefy ekonomicznej decydują warunki inwestycyjne, na które wpływają ulgi podatkowe i inne przywileje, określane jako pomoc publiczna. Warunki dopuszczające pomoc publiczną, analizowane są przez Radę Ministrów, która podejmuje decyzję uwzględniając następujące kryteria:

– poziom bezrobocia w regionie oddziaływania strefy,
– poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca regionu, w którym usytuowana jest strefa,

– skalę problemów regionu związanych z: koniecznością restrukturyzacji dawnych okręgów przemysłowych, strukturalną recesją oraz degradacją społeczną (na podstawie: *Ustawa z dnia 20 października...*, 1994, art. 4.5).

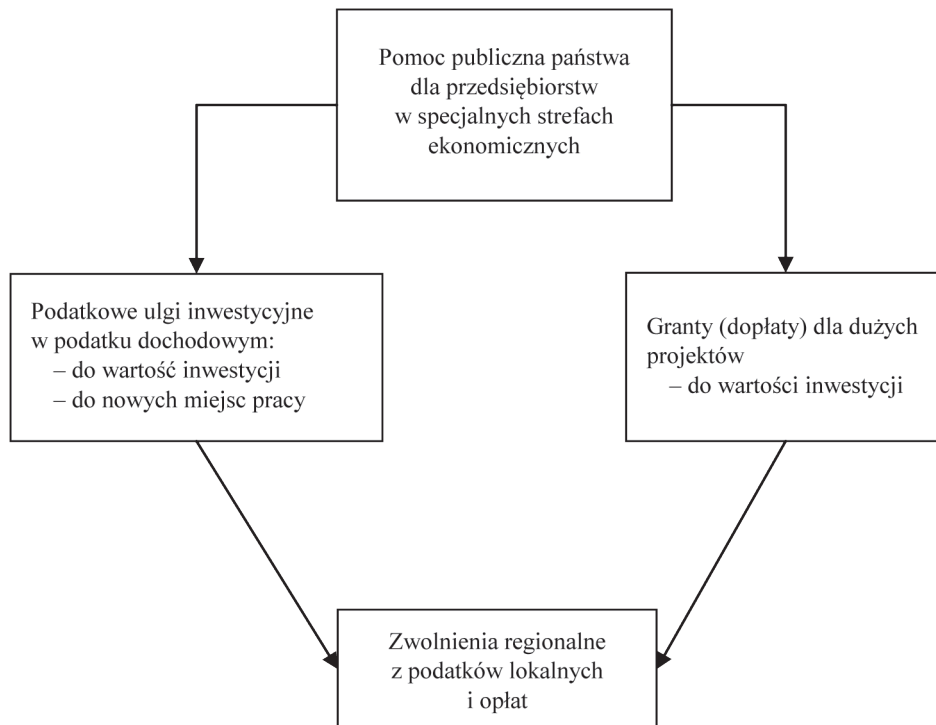
Przedsiębiorstw funkcjonujących w polskich specjalnych strefach ekonomicznych oprócz przywilejów inwestycyjnych dotyczą także określone ograniczenia oraz obowiązki. Do podstawowych obowiązków należy zaliczyć konieczność kontynuacji inwestycji przez określony okres. Przedsiębiorca korzystający z pomocy z tytułu kosztów nowej inwestycji jest zobowiązany do:

– prowadzenia działalności gospodarczej przez okres nie krótszy niż 5 lat,
– utrzymania własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne przez okres 5 lat od dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym.

Odminną kwestią jest zindywidualizowane traktowanie inwestora przez organy wykonawcze władzy lokalnej na terenie strefy. Można by przyjąć założenie, że w wielu wypadkach atrakcyjność stref jest tak duża, ponieważ przedsiębiorcy nie muszą się spotykać z urzędnikami, którzy nie potrafią podjąć decyzji, ale bezpośrednio w prezydentami miast, burmistrzami lub wójtami, którzy dostrzegają doraźne korzyści dla rozwoju regionu z pozyskania dużego inwestora do swojej strefy (A m b r o z i a k, 2009; P a s t u s i a k, 2011; S i u d a k, W ą t o r e k, 2011).

Przywileje w zakresie pomocy publicznej inwestorów działających w specjalnych strefach ekonomicznych określa ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych (*Ustawa z dnia 20 października...*, 1994), a także rozporządzenia szczegółowe Rady Ministrów dotyczące funkcjonowania poszczególnych SSE, które odwołują się również do innych aktów prawnych, takich jak ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych lub ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, a także możliwych uchwał samorządu terytorialnego w sprawie obłożenia podatkami lokalnych przedsiębiorstw, prowadzących działalność gospodarczą na danym terenie.

Na rys. 1 pokazano podział pomocy publicznej, jaka może trafić do przedsiębiorstwa działającego w SSE. Należy pamiętać, że firmy funkcjonujące w SSE mogą dodatkowo starać się o ulgi i zwolnienia z opłat lokalnych. Wiele z nich udaje się wynegocjować atrakcyjne warunki zwolnień z opłat lokalnych.

Rys. 1. Struktura pomocy publicznej oferowanej przedsiębiorstwom w SSE w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie akt prawnych, dotyczących funkcjonowania SSE.

Pomoc regionalną można otrzymać z tytułu kosztów poniesionych na nowe inwestycje oraz utworzenie nowych miejsc pracy. Szczegółowe rozporządzenia zawierają warunki uznawania wydatków za poniesione na inwestycje na terenie strefy, a także ich minimalną wysokość. Charakteryzuje ono sposób dyskontowania kosztów inwestycji i wielkość pomocy publicznej na dzień uzyskania zezwolenia.

Ponieważ firmy działające w SSE cieszą się różnymi przywilejami finansowymi, za celowe uznano porównanie efektów finansowych funkcjonowania przedsiębiorstw dysponujących ulgami podatkowymi oraz takich, które otrzymały dopłaty publiczne na podstawie wyników ujętych w rachunku zysków i strat. Zaproponowany nieskomplikowany przykład ma na celu ukazanie różnic w wartości firmy pomiędzy przedsiębiorstwem działającym w SSE i firmą funkcjonującą

poza strefą. Najłatwiej będzie to pokazać na przykładzie finansowego zaangażowania przedsiębiorstwa inwestującego 5 mln zł w obiekty, maszyny, urządzenia i technologie (amortyzacja od 5 mln zł). Przedsiębiorstwo zatrudnia dodatkowo 350 wykwalifikowanych pracowników, płacąc im średnio 1500 zł netto (koszty płacy brutto wynoszą 2490 zł). Działalność operacyjna firmy jest wysoce rentowna. Efektywność funkcjonowania przedsiębiorstwa została zaprezentowana w tab. 1.

Tabela 1

Kalkulacja efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa w SSE (w tys. zł)

Rachunek wyników	Przedsiębiorstwo w warunkach konkurencji	Przedsiębiorstwo działające w SSE
	normalna konkurencja	ulga inwestycyjna
Przychody za sprzedaży	25 000 000	25 000 000
Koszty		
– operacyjne	18 000 000	18 000 000
– zatrudnienia	871 500	871 500
Zysk operacyjny/brutto	6 128 500	6 128 500
Podatki od nieruchomości	150 000	150 000
Zysk brutto	6 128 500	6 128 500
Podatek 19-procentowy	1 164 415	0
Zysk netto	4 964 085	6 128 500

Źródło: opracowanie własne.

W kolumnie 1 tab. 1 ukazany został uproszczony rachunek wyników normalnie funkcjonującego przedsiębiorstwa. Firma płaci rocznie 1,1 mln zł podatku dochodowego (wiersz 8). W kolumnie 2 przedstawiono firmę działającą w SSE, korzystającą z ulgi w podatku dochodowym (wiersz 8). Analiza efektywnej stopy podatkowej przedsiębiorstwa działającego na wolnym rynku wskazują, że jest to 19%, natomiast firma w SSE nie płaci podatku dochodowego, więc efektywna stopa opodatkowania wynosi w tym przypadku 0%. Kalkulacja niniejsza ma za zadanie pokazać korzyści dla przedsiębiorstwa funkcjonującego w strefie. Faktem jest, że firmy inwestujące w SSE odgrywają znacznie poważniejszą rolę niż tylko budowa swojej pozycji konkurencyjnej. Przedsiębiorstwa te bowiem – przez zatrudnienie pracowników i przyciągnięcie kooperantów – wzmacniają siłę całego regionu, w którym jest położona strefa i przyczyniają się do jego rozwoju. Sytuacja przedstawiona na powyższym przykładzie jest aktualna jedynie dla przedsiębiorstw, które działają w SSE i nie skonsumowały jeszcze ulgi podatkowej. W przypadku gdy wartość ulgi podatkowej zostanie wykorzystana, firma taka podlega normalnym zasadom opodatkowania.

Chcąc dokonać porównania efektywności podatkowej firm działających w strefie oraz poza nią, przeanalizowano dotychczasowe wartości podatku dochodowego CIT płaconego przez przedsiębiorstwa w Polsce, w latach 2009–2011.

Tabela 2

Efektywna stopa opodatkowania podatkiem CIT, przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009–2011

Rok	Efektywna stopa opodatkowania CIT (w %)
2009	18,99
2010	19,22
2011	18,99

Źródło: informacja Ministerstwa Finansów za lat 2009–2011 dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych.

3. WYBÓR PRZEDSIĘBIORSTW DO ANALIZY

Zgodnie z celem artykułu, analiza efektywności podatkowej zostanie przeprowadzona dla firm działających w łódzkiej SSE oraz dla wybranej grupy przedsiębiorstw z województwa łódzkiego. W strefie tej otrzymały zezwolenie na działalność 124 firmy¹, jednakże do analizy wykorzystano dane jedynie od 12–80 firm w skali roku (patrz tab. 3). Jest to związane z rzeczywistym uruchomieniem działalności w strefie przez przedsiębiorstwo oraz raportowaniem danych finansowych.

Przedsiębiorstwa z województwa łódzkiego, które stanowią bazę porównawczą dla wykonywanej analizy, zostały wybrane według następujących kryteriów:

- przychody ze sprzedaży min 1 mln euro (ok. 4 mln zł),
- minimalne zatrudnienie 10 osób.

W ten sposób wyselekcjonowano 1139 przedsiębiorstw. Taki wybór firm wiązał się z koniecznością osiągnięcia porównywalności dwóch zbiorów przedsiębiorstw działających w SSE oraz firm z województwa łódzkiego. Jednakże warto zaznaczyć, że ze względu na dużą różnorodność firm w SSE tylko 40 przedsiębiorstw z niej należy do grupy wyselekcjonowanych przedsiębiorstw z województwa łódzkiego. Przedsiębiorstwa działające w SSE to głównie średnie i duże firmy, tak więc za pomocą procedury wyboru jak wyżej uzyskano zbiorowość przedsiębiorstw również z grupy średnich i dużych firm, choć nie stosowano losowania, czym ograniczono statystyczną istotność wyniku.

¹ Stan na dzień 30 sierpnia 2012 r., na podstawie materiałów z Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Tabela 3

Wybrane dane finansowe przedsiębiorstw działających w łódzkiej specjalnej strefie ekonomicznej (w tys. euro)

Rok	Liczba firm	Średni zysk	Średnia strata	Liczba firm zyskowych	Liczba firm stratnych	Maksymalny zysk	Maksymalna strata
2011	12	3 778	-670	8	4	12 798	-1 426
2010	78	6 245	-1 100	60	18	114 427	-5 254
2009	80	5 295	-2 585	58	22	89 386	-20 603
2008	80	6 000	-925	51	29	62 081	-5 663
2007	72	5 564	-742	55	17	95 457	-4 628

W tab. 3 scharakteryzowano zyskowość firm działających łódzkiej SSE w latach 2007–2011, przy czym dane za rok 2011 są niepełne ze względu na opóźnienie w raportowaniu. W związku z tym pod uwagę nie brano roku 2011. Średni zysk firmy z SSE waha się w granicach 5,2–6,2 mln euro, średnia strata wynosi od -0,7 do -2,5 mln euro. Liczba firm zyskowych kilkakrotnie przewyższa liczbę firm stratnych we wszystkich analizowanych okresach.

W tab. 4 pokazano efektywność firm z województwa łódzkiego, jakie znalazły się w analizowanej grupie. Dane za rok 2011 pominięto ze względu na niepełną informację finansową od przedsiębiorstw. Mimo że wybierano przedsiębiorstwa średnie i duże, zyskowość tych firm jest znacząco niższa. Średni zysk netto w latach 2007–2010 wyniósł 0,88–1,05 mln euro, przy czym średnia strata jest prawie tak samo duża, jak średni zysk, co jest czynnikiem mocno odróżniającym tę grupę firm od firm z SSE. Niedobór w firmach z województwa łódzkiego przynoszących stratę jest o wiele większy niż tych ze SSE.

Tabela 4

Wybrane dane finansowe przedsiębiorstw działających w województwie łódzkim (w tys. euro)

Rok	Liczba firm	Średni zysk	Średnia strata	Liczba firm zyskowych	Liczba firm stratnych	Maksymalny zysk	Maksymalna strata
2011	48	403	-412	41	7	2 426	-1 426
2010	931	948	-792	772	159	61 323	-31 639
2009	1 056	887	-1 020	869	187	84 823	-52 601
2008	1 048	962	-775	836	212	104 196	-27 182
2007	978	1 059	-778	852	126	97 151	-43 045

Porównując dane pokazane w tab. 3 i 4, widać znaczące różnice pomiędzy dwoma zbiorowościami przedsiębiorstw. Firmy działające w SSE wykazują średni większy zysk i mniejszą stratę niż przedsiębiorstwa z województwa łódzkiego, których średni zysk jest porównywalny ze średnią stratą.

4. WYNIKI ANALIZ

W celu przeprowadzenia badań efektywności podatkowej wybrano trzy zmienne w postaci zysku brutto, podatku dochodowego i zysku netto. Na podstawie posiadanych informacji wyliczono medianę, odchylenie standardowe oraz średnią arytmetyczną dla tych zmiennych z całej zbiorowości przedsiębiorstw. Mediana jest w statystyce wartością cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji. Intuicyjnie rzecz ujmując, odchylenie standardowe określa szeroko wartości jakiejś zmiennej (takiej jak np. wiek, inflacja, kurs akcji itp.) „rozrzuczone” wokół jej średniej. Im mniejsza wartość odchylenia, tym obserwacje są bardziej skupione wokół średniej. Średnia arytmetyczna jest to iloczyn sumy zmiennych w zbiorowości i liczby zmiennych. Szczegółowe dane zamieszczono w tab. 5.

Tabela 5

Wybrane skumulowane dane finansowe przedsiębiorstw działających w łódzkiej SSE oraz województwie łódzkim

	Specjalne strefy ekonomiczne			Firmy z województwa łódzkiego		
	mediana	odchylenie standardowe	średnia arytmetyczna	mediana	odchylenie standardowe	średnia arytmetyczna
2011						
Zysk brutto	1 195	3 712	2 296	175	563	284
Podatek	62	468	306	42	97	77
Zysk netto	1 177	3 505	1 979	136	499	229
2010						
Zysk brutto	595	14 802	4 550	147	3 084	651
Podatek	91	3068	344	34	791	131
Zysk netto	683	12 752	4 280	128	2 768	566
2009						
Zysk brutto	369	12 086	3 128	159	3 711	551
Podatek	46	1 804	564	36	854	167
Zysk netto	314	10 665	2 754	133	3 164	447
2008						
Zysk brutto	276	10 438	3 490	157	3 940	610
Podatek	33	1901	597	37	863	162
Zysk netto	307	8 951	3 082	132	3 261	500
2007						
Zysk brutto	466	13 389	4 076	209	4 020	822
Podatek	85	2 339	691	48	819	202
Zysk netto	445	11 462	3 556	187	3 420	698

Źródło: opracowanie własne.

W latach 2007–2010 mediana zysku brutto firm z SSE oscyluje w granicach 276–598 tys. euro. Dla porównania mediana zysku brutto firm z województwa łódzkiego osiąga wartości od 147 do 209 tys. euro. W latach 2007–2010 średnia arytmetyczna zysku brutto firm z SSE oscyluje w granicach 3,1–4,5 mln euro. Dla porównania średnia arytmetyczna zysku brutto firm z województwa łódzkiego osiąga wartości 551–822 tys. euro. Porównując tylko podstawę opodatkowaną podatkiem dochodowym, widać, że w łódzkiej SSE skupiły się przedsiębiorstwa znacznie większe i jednostkowo więcej zarabiające. Oznacza to znaczną koncentrację biznesu w specjalnej strefie ekonomicznej.

Analizując wartości mediany podatku płaconego przez firmy w SSE oraz województwie łódzkim, okazuje się że w latach 2007–2010 w SSE mediana miała wartości od 33 do 91 tys. euro, natomiast w firmach spoza strefy – 37–48 tys. euro. Tak więc różnice liczone w wartościach bezwzględnych są niewielkie. Na tej podstawie można wnioskować, że przedsiębiorstwa działające w SSE oraz poza nią płacą porównywalne wartości podatku dochodowego, pomimo osiągnięcia skrajnie różnych wartości zysku brutto.

Przeanalizowana wartość odchylenia standardowego w zakresie zysku brutto, podatku i zysku netto, wskazuje, że zarówno w przypadku przedsiębiorstw w SSE oraz firm z województwa łódzkiego mamy do czynienia ze znacznym zróżnicowaniem zysku oraz płaconego podatku przez firmy. Wskazuje na to wartość odchylenia standardowego, która we wszystkich przypadkach i latach, kilkakrotnie przewyższa wartości średniej arytmetycznej analizowanych zmiennych. Analizując dane z tab. 3 i 4, widać, że w zakresie zyskowości zbiorowości przedsiębiorstw są mocno zróżnicowane, a odchylenie standardowe zysku netto dodatkowo to potwierdza.

Dane zamieszone w tab. 6 dla trzech wykorzystywanych miar obrazują ujęcie procentowe zapłaconego podatku w stosunku do podstawy opodatkowania. Przy czym najistotniejszych informacji dostarcza średnia arytmetyczna oraz mediana.

Tabela 6

Procentowe porównanie skumulowanych danych finansowych przedsiębiorstw działających w łódzkiej SSE oraz województwie łódzkim w zakresie podatku dochodowego i podstawy opodatkowania (zysku brutto)

Specjalne strefy ekonomiczne			Firmy z województwa łódzkiego		
mediana	odchylenie standardowe	średnia arytmetyczna	mediana	odchylenie standardowe	średnia arytmetyczna
5,19	12,61	13,33	24,00	17,23	27,11
15,29	20,73	7,56	23,13	25,65	20,12
12,47	14,93	18,03	22,64	23,01	30,31
11,96	18,21	17,11	23,57	21,90	26,56
18,24	17,47	16,95	22,97	20,37	24,57

Źródło: opracowanie własne.

Efektywna stopa opodatkowania mierzona w tym przypadku wartością średniej arytmetycznej (stosunek podatku do podstawy opodatkowania) wskazuje na znacznie mniejsze obciążenia podatkowe, jakie płać firmy działające w SSE. Wartości te oscylują między 18,03 a 7,56%. Natomiast firmy z województwa łódzkiego osiągają efektywną stopę opodatkowania wynoszącą 20,12–30,31%. Obliczona mediana z tab. 6 jest znacznie mniejsza w przypadku firm z SSE, co oznacza, że obciążenie podatkowe zysku brutto są rozłożone nierównomiernie. Są one większe w przypadku przedsiębiorstw działających poza SSE.

5. PODSUMOWANIE

W perspektywie przeanalizowanych danych hipoteza o równej efektywności podatkowej firm z SSE oraz województwa łódzkiego nie zostaje potwierdzona. Analizowane dane wskazują na znaczące różnice pomiędzy efektywnością podatkową przedsiębiorstw z łódzkiej SSE oraz województwa łódzkiego. Jednakże nie można do końca stwierdzić, czy przedsiębiorstwa działające w SSE wykorzystują przywileje fiskalne celem zwiększenia swojej efektywności, na co wskazują dane o istnieniu jakaś innej przyczyny zmniejszenia efektywności podatkowej. Faktem jest o wiele niższa średnia arytmetyczna wartości podatku dochodowego do zysku brutto w przypadku przedsiębiorstw z SSE niż przedsiębiorstw wytypowanych z województwa łódzkiego. Istotne jest również porównanie efektywności opodatkowania podatkiem CIT (tab. 2), która oscyluje w granicach 18–19%, co jest porównywalne ze średnią arytmetyczną efektywności podatkowej zyskaną przez firmy z łódzkiej SSE w latach 2007–2009. Świadczyłyby to o niewielkim wykorzystaniu ulg podatkowych wśród przedsiębiorstw ze strefy.

Jednakże warto również zasygnalizować pewne wątpliwości i możliwe dalsze kierunki badań. Mianowicie, wyższa efektywność podatkowa firm spoza SSE może wynikać z odmiennego sposobu opodatkowania. W łódzkiej SSE funkcjonuje tylko kilka przedsiębiorstw niebędących osobami prawnymi, gdzie można domniemywać, że sposób opodatkowania to progresja podatkowa. W przypadku województwa łódzkiego takich przedsiębiorstw jest o wiele więcej. Wskazuje na to wyższa wartość płaconego podatku w stosunku do zysku brutto i może oznaczać wyższą efektywną stopę opodatkowania wynikającą z tytułu wyboru sposobu opodatkowania dochodu. Żeby to jednoznacznie stwierdzić, należałoby przebadać każde przedsiębiorstwo spoza łódzkiej SSE oddzielnie z zaznaczeniem, jaki sposób opodatkowania wybrał jego właściciel. Z drugiej strony trudno jest zakładać, że przedsiębiorcy wybiorą progresję podatkową mając możliwość płacenia podatku liniowego. Sprawa ta musi zostać dodatkowo dokładnie wyjaśniona, bowiem dalsze wnioskowanie w tym zakresie może być obarczone błędem.

BIBLIOGRAFIA

- Ambroziak A. (2009), *Krajowa pomoc regionalna w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce*, SGH, Warszawa.
- Hamada K. (1974), *An Economic Analysis of the Duty free zone*, „Journal of International Economics”, No 4, s. 225–241.
- Hamilton C., Svensson L. (1982), *On the Welfare Effects of a Duty free Zone*, „Journal of International Economics”, No 13, s. 45–64.
- Jenkins M., Esquivel G., Larrain B. F. (1998), *Export Processing Zones in Central America*, „Development Discussion Paper”, No. 646, (Harvard Institute for International Development), s. 34–41.
- Johansson H., Nilsson L. (1997), *Export Processing Zone as Catalysts*, „World Development”, December, Vol. 25, No. 12, s. 2115–2128.
- Kankesu J. (2003), *Benefit-Cost Appraisals of export processing zone: A survey of the literature*, „Development Policy Review”, No 21.
- Kryńska E. (red.) (2000), *Polskie Specjalne Strefy Ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Kusago T., Tzannatos Z. (1998), *Export Processing Zones: A Review in Reed of Update*, „Social Protection Discussion Paper”, January, No. 9802.
- Long F. (1986), *Employment effects of multinational enterprises in export processing zone in the Caribbean*, „Multinational Enterprises Programme”, No. 42, (ILO, Geneva).
- Pastusiak R. (2006), *Polityka inwestycyjna Polski w latach 1995–2005. Efektywność zastosowanych rozwiązań*, Uniwersytet Zielonogórski, Kliczków.
- Pastusiak R. (2007), *Cele polityki ekonomicznej państwa z wykorzystaniem specjalnych stref ekonomicznych. Implikacje dla Polski*, [w:] A. Bielawska (red.), *Uwarunkowania rozwoju mikro i małych przedsiębiorstwa w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 125–134.
- Pastusiak R. (2011), *Specjalne strefy ekonomiczne jako stymulator rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1997 r. w sprawie ustanowienia łódzkiej specjalnej strefy ekonomicznej* (1997), DzU, nr 46, poz. 289, z późn. zm.
- Różański J. (2010), *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce*, PWE, Warszawa.
- Siudak P., Wątorrek B. (2011), *Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce w latach 1995–2009*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica.
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych* (1994), DzU, nr 123, poz. 600.
- Ustawa z dnia 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne* (1998), DzU, nr 144, poz. 930, z późn. zm.

Radosław Pastusiak

TAX EFFICIENCY OF COMPANIES IN THE ŁÓDŹ SPECIAL ECONOMIC ZONE

Special economic zones are one of the tools of economic policy aimed at regional development and attract new foreign and domestic investors. One of the advantages offered by SEZs are tax exempt. The resulting tax credit, significantly increases the efficiency of the enterprise, while a specific cost to the Treasury. The assumption should be that of the SSE are better placed to compete

in the marketplace. This article examines whether companies in the Łódź SEZ apparently pay lower income taxes. For this purpose, have been analyzed income taxes paid by companies in the Łódź Special Economic Zone, and the results will be compared to the results of the analysis of a group of companies with medium to large Łódź region, which do not benefit from tax relief. The analysis shows that companies in the SEZ, pay lower taxes on income, as shown by comparing the arithmetic mean and the median, income taxes paid by companies in the Łódź Special Economic Zone and in the province Łódź. At the same time, it was found that the population of companies in the Łódź SEZ is more diverse and heterogeneous than firms outside the area, demonstrated by the standard deviation for all the analyzed variables.